

♥ :: Det Digitale
::: Sundhedscenter

Uddannelse af
sundhedspersonale

BLIV

DIGITAL

KOM

PETENT

Bliv Digital Kompetent

Projektet er finansieret med 2.2 mio. kr. i støtte fra Sundheds- og Ældreministeriets (SUM) pulje Løft af digitale kompetencer hos sundhedspersoner. Projektperioden varede fra januar 2019 til juni 2020.

Projektpartnerne i *Bliv Digital Kompetent* udgør Professionshøjskolerne UCL og UC Syd, samt de otte kommuner: Varde, Faaborg-Midtfyn, Halsnæs, Kerteminde, Odense, Svendborg, Ærø og Kolding, Steno Diabetes Center Odense (SDCO) og Region Syddanmark (Syddansk Sundhedsinnovation og afdelingen Tværsektorielt Samarbejde).

Bliv Digital Kompetent — Uddannelse af sundhedspersonale

Oktober 2020

Syddansk Sundhedsinnovation

Forskerparken 10 G+H
5230 Odense M
Tlf. +45 7663 1312
sdsi@rsyd.dk
www.syddanmarksundhedsinnovation.dk

Bliv Digital Kompetent

Linda Justi, projektleder
linda.justi@rsyd.dk
Tlf. + 45 2920 1187
www.detdigitale
sundhedscenter.dk

Forfattere

Linda Justi, projektleder i
Syddansk Sundhedsinnovation.
Tak til alle projektets partnere for
sparring og godt samarbejde.

Design

Mette Louise Andersen,
Syddansk Sundhedsinnovation

Fotos og illustrationer

Linda Justi (s. 2), KL (s. 7), Mette
Louise Andersen (s. 13), BTWFoto
via Getty Images (s. 15)

Podcast

Hent podcasten dér, hvor du
normalt hører podcasts

*Samtaler om
Sundhedsinnovation
#7 Bliv Digital
Kompetent*

Bliv digital kompetent

Uddannelseskonceptet *Bliv Digital Kompetent* er **et trinvist kompetenceløft**, der udvikler og understøtter basale digitale kompetencer hos sundhedspersonale, så de lettere kan varetage deres arbejde i det vi i Danmark anno 2020 kalder *Det nære sundhedsvæsen*.

Ideen opstod hos sundhedspersonale, der dagligt underviser borgere ved fremmøde og via skærm. Man ønskede sig et digitalt kompetenceløft og værktøjer til digital relationsdannelse for, i højere grad, at kunne vejlede borgere med henblik på at give dem empowerment til at håndtere sundhed og sygdom.

En af grundene til, at teknologi ikke er så udbredt i sundhedsvæsenet er ifølge Lektor og Ph.d. fra Århus Universitet Finn Olesen fordi, der hersker en overdreven respekt for den. Hvordan afmonterer vi så denne overdrevne respekt for teknologi? Det gør vi ved at pille den ned og herefter at gøre den tilgængelig og overskuelig. Dét er empowerment til sundhedspersonale. Teknologi er ikke nyttig i sig selv, det bliver den først i samspillet med mennesker. Bliv Digital Kompetent er et uddannelseskoncept, der lærer sundhedspersonale at navigere i en digitaliseret hverdag og dermed at tage kontrollen over teknologien, fordi den er intet uden de nøglepersoner, der skal betjene og arbejde med den.

I uddannelseskonceptet har vi valgt at inddrage ansatte og ledere i alle tre sektorer (sygehuse, kommuner og lægepraksis) hvor såvel sundhedspersonale som administrativt personale har deltaget i pilotkurserne. Hvorfor satse så bredt? Fordi hvis der skal ske en implementering og udbredelse af teknologi, er det tvingende nødvendigt, at man bakker hinanden op i processen.

Denne publikation præsenterer de vigtigste pointer fra projektet, en deltager-case fra pilottesten samt en opsamling af læringen. God læselyst.

 En måde at afhjælpe teknostress er at opnå teknologiforståelse.

Ulla Gars Jensen, lektor,
Københavns Professionshøjskole

Baggrund

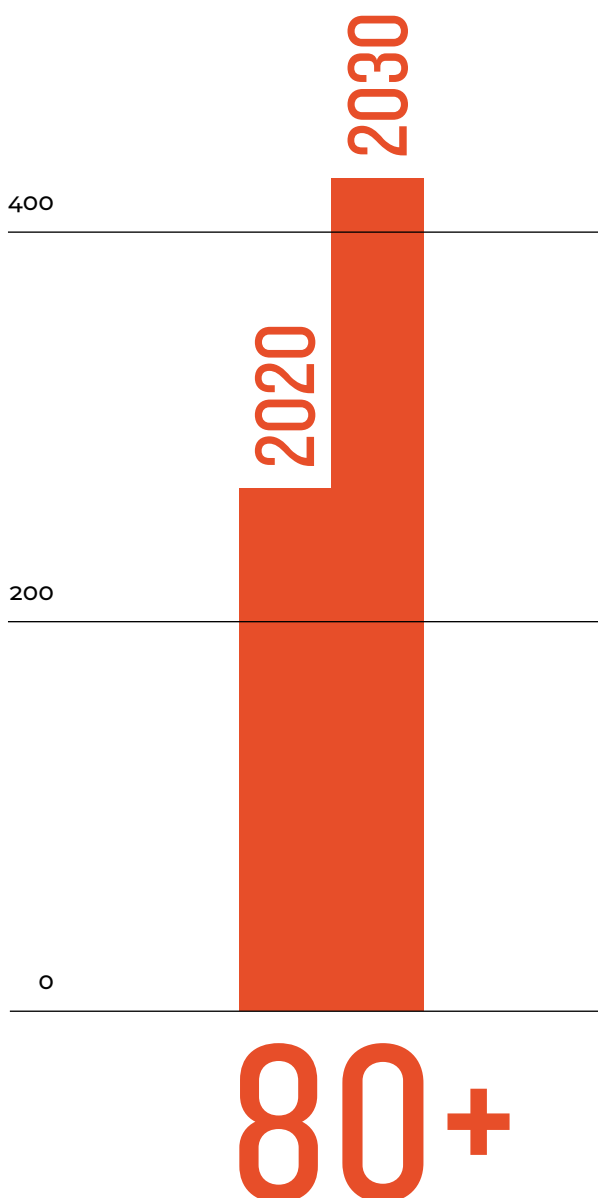
Du har hørt det før: demografien ændrer sig og **befolkningen bliver ældre**. Befolkningsfremskrivningen 2020 viser, at i 2030 forventes befolkningsgruppen over 80 år at udgøre 59 pct. flere end i dag, svarende til yderligere 160.000 personer over 80 år.

Dette skal ses i sammenhæng med, at hele befolkningen kun forventes at vokse med 3,8 pct. til godt 6.040.000 personer i 2030. Dermed vil de 80+-årige i 2030 udgøre mere end 7 pct. af befolkningen. Kapaciteten i sundhedsvæsenet står ikke mål med den befolkningsstiltvækst, vi kommer til at se fremover. Hjælpen er dog på vej, fordi: befolkningen har taget digitalisering til sig.

Vi googler os til viden om sundhed som aldrig før. Borgere, der har tillid til myndigheders datahåndtering, bruger i højere grad nettet til sundhed og ved hjælp af Nem ID, finder de nysgerrigt frem til egne sundhedsdata. Men selvom der er godt skub i digitalisering, er der også risiko for ulighed med styrket digitalisering og netop derfor er der brug for gode kompetencer hos sundhedspersonale. Danmarks Statistik har for første gang i 2020 målt på befolkningens tæk af sundhedsdata og brug af andre helbredsrelaterede tjenester som e-konsultationer. Tallene viser, at det giver mening for stadig flere at kunne opsøge viden online samt at besøg kan ske virtuelt frem for ved fysisk transport og fremmøde. Derudover illustrerer det en vejlilje fra befolkningen — også den ældste befolkningsgruppe — i deres anvendelse af digitale medier, når det gælder sundhed, hvilket understøtter behovet for en bedre uddannelse og efteruddannelse til sundhedspersonale hvad angår teknologi og digitalisering. Ellers kommer de til kort i forhold til deres viden, når borgerne spørger dem om råd og vejledning herom.

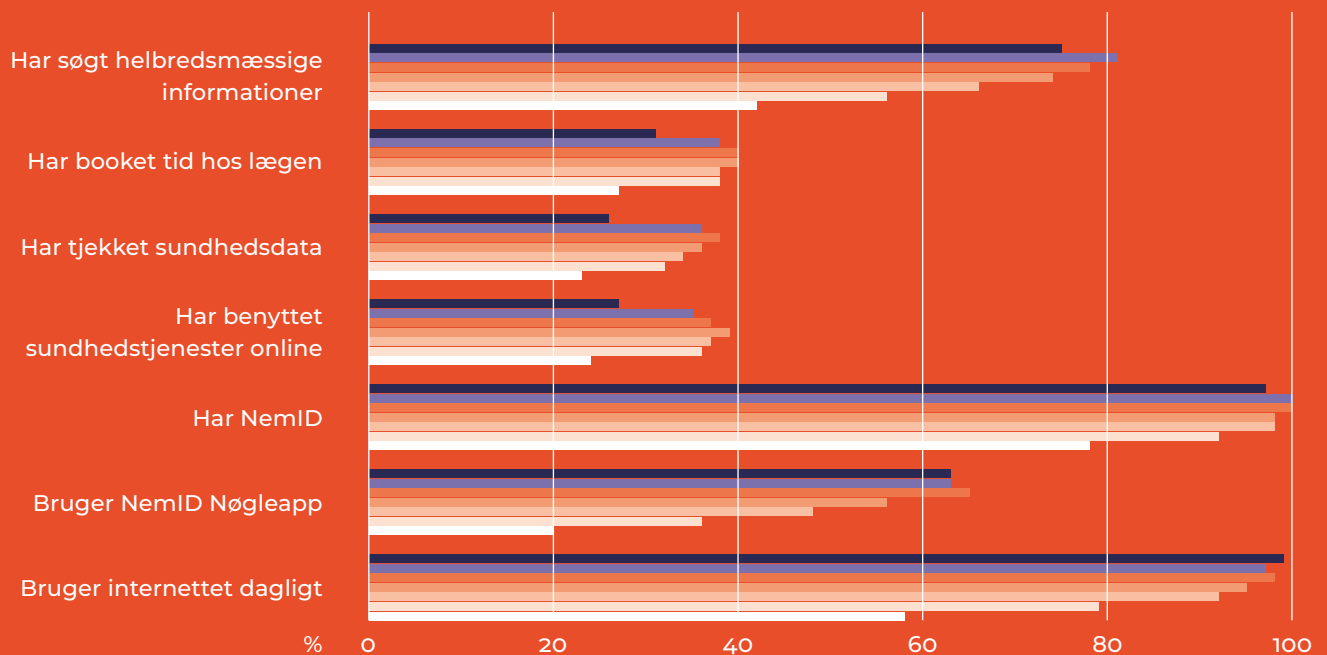
Befolkningsfremskrivning

Tusinde

Anvendelse af digitale adgange til sundhed (2020)

■ 16 – 24 år ■ 35 – 44 år ■ 55 – 64 år ■ 75 – 89 år
■ 25 – 34 år ■ 45 – 54 år ■ 65 – 74 år

Kilde: Baseret på data fra "It-anvendelse i befolkningen 2020".

*I gennem det sidste årti har der været en markant fremgang i andelen af almindelige lægebesøg, der foregår som **e-konsultationer**. I **2009** foregik **1,8 mio.** ud af 41 mio. lægebesøg som e-konsultationer, mens det i **2019** var gældende for **7,3 mio.** ud af 41,5 mio. lægebesøg. Andelen af lægebesøg, der foregår som e-konsultationer, er dermed på ti år gået fra 4 pct. til 18 pct.*

Formål

Teknologiforståelse og digital dannelse skal med tiden indgå som centrale omdrejningspunkter på **alle niveauer af sundhedsuddannelserne**. Teknologiforståelse betegner den lærte evne til at tilegne sig og kombinere teknisk handleviden med anden form for social og kulturel forståelse, hvilken gør det muligt at træffe kvalificerede valg, se muligheder for implementering, brug og anvendelse af nye teknologier i en professionel kontekst.

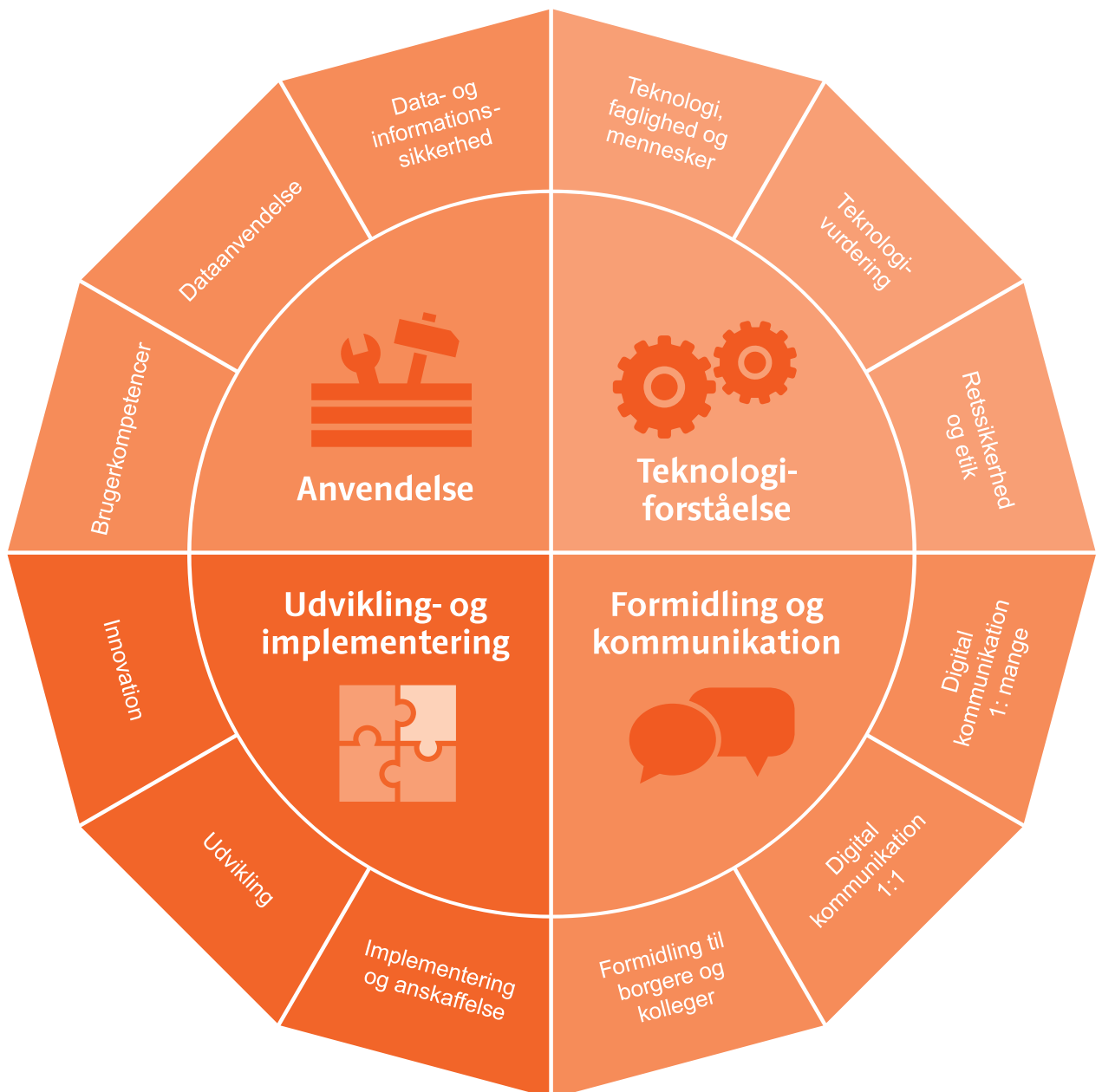
Under indsamling af data i projektets behovsafdækning, stod det klart at sundhedspersonale har størst fokus på relationen mellem dem og borgere med kronisk sygdom og hvordan denne relation varetages bedst. Flere udtrykte bekymring for, om relationen ville lide under dét at mødes over skærm i stedet for ved et fysisk møde. I den forbindelse blev det under Corona-krisen tydeligt, at skærmmøder er bedre end ingen møder og at disse rent faktisk kan have værdi, hvis udført under normale forhold og med en sundpædagogisk tilgang.

Selvom telemedicin har eksisteret i 25 år, har man på sundhedsuddannelserne og i samfundet generelt ikke nødvendigvis set behovet for at uddanne de centrale personer — nemlig sundhedspersonalet, som man har udpeget til at rulle telemedicin og telesundhed ud og anvende det i hverdagen. Oveni, har der desuden været en forventning om at selvsamme sundhedspersonale skulle give det videre til borgerne. Ud fra hvilken forudsætning skulle dette ske? Derfor har formålet med Bliv Digital Kompetent fra start været at give sundhedspersonale et digitalt kompetenceløft til at fremme brugen af teknologi og digital kommunikation i hverdagen. Uddannelseskonceptet har fokus på:

- At styrke de digitale kompetencer hos sundhedspersonale i kommuner, på sygehuse og såfremt muligt i almen praksis.
- At fremme teknologiforståelse og digital dannelse blandt sundhedspersonale.
- At opdyrke en ny fagidentitet gennem større indsigt i og daglig brug af digitale løsninger.
- At vise, at teknologi og digitalisering ikke er et nødvendigt onde, men kan fungere som et reelt alternativ eller understøttende supplement til eksisterende behandling.
- At træne de sundhedsprofessionelle i at vurdere, hvornår det giver mening at bruge teknologi, fx om videomøder kan erstatte konsultationer og besøg.
- At de sundhedsprofessionelle oplever, at træning gør mester, så de med tiden oplever tryghed ved at anvende teknologi i hverdagen.
- At sundhedspædagogisk formidling via skærm underbygger relationsdannelsen med borgeren.
- At sundhedspersonale får viden om og evne til at instruere borgere i brug af teknologi og dermed lærer, hvordan de drager omsorg for egen sundhed og sygdom.
- At borgerne i sidste ende, ved hjælp af teknologi, opnår empowerment til at håndtere sundhed og sygdom.

Til organisering af materialet til behovsafdækningen anvendtes KL's kompetencehjul, som er afbilledet på side 7.

KL's kompetencehjul

Med afsæt i tre fokusområder for sundhedspersonale: den nuværende forståelse for og anvendelse af teknologi, det fremtidige kompetencebehov og viden fra eksisterende uddannelses- og kompetenceudviklingsforløb, har KL's kompetencehjul været særlig relevant til afklaring og formidlingen af behovet for digitale kompetencer. Hjulets temaer anvendes allerede i såvel digitaliseringsprocesser inden for sundhedsvæ-

senet som i uddannelsessektoren. Fordi kompetencehjulet er generisk, dækker det grundlæggende digitale kompetencer for alle medarbejdergrupper.

Temaet "udvikling og implementering" har ikke været i fokus, fordi det ikke var blandt de væsentligste områder, som blev italesat af de sundhedsprofessionelle i behovsafdækningen.

Kurset

Tid er en vigtig faktor i sundhedssektoren. Kurset gav derfor også inspiration til at **udnytte ressourcerne bedre**. *Bliv Digital Kompetent* gennemføres som et uddannelsesforløb, hvor man i løbet af tre kursusdage afmystificerer brugen af teknologi og får diskuteret reelle problemstillinger.

Målet er, at den ekstra tid, man måske sparer ved fx transport, gavner både borgerne og sundhedspersonale uden, at det går ud over relationen og omsorgen. Målet er også at give en grundlæggende og nuanceret forståelse for teknologi, hvorved der åbnes op for en mere nuanceret tilgang end at teknologianvendelse i hverdagen bare er en trist "skal-opgave". Den slags fører til teknostress, som Ulla Gars Jensen advarer imod.

Programmet for en typisk undervisningsdag kunne se sådan ud (her dag 2)

09.00 – 11.00	Teknologianvendelse, oplæg v/ Ulla Gars Jensen, Professionshøjskolen Kbh.
11.00 – 11.15	Pause
11.15 – 11.45	Introduktion til Sundhed.dk
11.45 – 12.15	Frokost
12.15 – 13.15	Navigation i app-junglen, gode råd og afprøvning med cases v/ekstern konsulent
13.15 – 14.15	Video, podcasts og videokonferencer (3 spor, 3 undervisere)
14.45 – 15.00	Afklarende spørgsmål og forventninger til forberedelse til tredje kursusdag v/underviserne

Eksempler på problemstillinger

- Hvad skal der til, for at komme i gang?
- Kan vi spare tid?
- Kan vi bruge tiden klogere og anvende ressourcer smartere?

Elementer i uddannelsen

Personlige kompetencer

Mod — turde at prøve
Refleksion over professionel rolle

Redskaber

Håndtering af video-konsultationer, apps, datasikkerhed, 'nedbrud', m.m.

Aktuel og relevant udfordring

Udgangspunkt i deltagernes opgaver og digitale løsninger i deres praksis

Ledelsesopbakning

Uddannelseskoncept

Online kick-off (2 timer)

Deltagerforudsætninger, formål og grundtænkning,
kursusplan og struktur

Dag 1

Projektbaggrund
Teknologiforståelse og
relationsarbejde.
Information i brug af teknologier
til skærmøder
Kommunikation, etik og værdier

Dag 2

Erfaringsopsamling
Teknologianvendelse
Kritisk analyse af teknologi

Dag 3

Hands-on træning af videomøder
Opsamling og
erfaringssammenskrivning
og arbejdsgangsbeskrivelser:
planlægning gennemførelse og
trouble-shooting
Etablering og gennemførelse af
digitale møder

Dag 4

(valgfri, til frontløbere og ambassadører)

Videndeling
Forandringsagent i egen
organisation: Rolle, funktion,
redskaber og virkemidler
Formidling af digital teknologi til
kolleger

Spør på uddannelsen og læringsaftalen

Deltagernes udbytte af kompetenceløftet forudsætter aktiv deltagelse på kursusdagene samt i øvelser og opgaver mellem kursusdagene. Dette illustreres ved de 4 spor, man har baseret uddannelsen på: forståelse, praktisk anvendelse, viden og aftaler med leder. Der er især et stærkt fokus på at understøtte brug af digitale teknologier i egen praksis. Hver især eller sammen med en kollega går man hjem og arbejder med

den teknologi (eller case), der er beskrevet i læringsaftalen, som spiller en særlig rolle. Aftalen er vigtig, fordi den er udfyldt i samarbejde med den nærmeste leder, der har været med til at beslutte, hvad der skal arbejdes med på kurset. Ligeledes spiller læringsaftalen en rolle i at følge op på læringen, der sker på kurset og i at allokere tid til implementering. Dette er beskrevet som transfer i Evalueringsrapporten side 14-19.

Spør på uddannelsen

Aftaler med leder

Viden

Teori, cases, forberedelse af træning i egen praksis

Praktisk anvendelse

Træning af metoder og redskaber med borgere

Forståelse

Reflektere over proces, metoder, roller og samarbejde

Case

Berit Knold

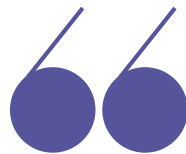
I **samspelet** og dialogen med andre fra sundhedssektoren, **ser man nye muligheder i digitalisering** og hvornår det giver værdi for sundhedspersonale og borger. *Bliv Digital Kompetent* var for flere deltagere en øjenåbner i forhold til at finde inspiration og nye veje at kommunikere med borgeren på. Kurset medvirkede også til at opdyrke lysten til at udvikle nyt.

Berit Knold er klinisk diætist i Faaborg-Midtfyn Kommune. Berit havde tre ønsker forud for Bliv Digital Kompetent-kurset. Det første var at opnå større teknologiforståelse. Det andet var at lære af og få inspiration fra de andre deltagere — for eksempel, hvordan de anvender digitale løsninger i det daglige arbejde med borgerne. Berit selv har i flere år været med til at lave webinarer og e-læringsmoduler til borgere gennem Det Digitale Sundhedscenter, men er nysgerrig på, hvordan andre gør. For det tredje, ønskede Berit at få kompetencerne til at udvikle podcasts med det formål at formidle budskaber på en mere effektiv og spændende måde.

Berits teknologiforståelse fik en ny dimension ved at høre Ulla Gars Jensen, lektor, Københavns Professionshøjskole (tidligere Metropol) fortælle om TEKU-modellen, Teknologi, Engagement, Komplexitet og Udvikling. Hendes nysgerrighed på, hvordan andre arbejder med teknologi blev stillet ved at mødes og tale med kolleger i andre kommuner — både om hvordan de arbejder med udvikling, men også om hvordan de inddrager brugerne/borgerne, medarbejderne og ledelsen. Podcasten blev en realitet i samarbejde med Karin Iversen, klinisk diætist i Varde Kommune.

Berit fortæller, at hun fik vigtig indsigt i en række forhold, hvor det giver mening at anvende teknologi og digitale løsninger. Helt overordnet skal det give værdi for borgeren — og her taler Berit også om timing i forhold til at introducere borgeren for teknologi. Berit er klar over, at det hele kræver opbakning fra ledelsen og politikerne. Ifølge Berit er det vigtigt, at ledel-

sen og politikerne forstår, hvad teknologi kan bruges til i praksis, hvad teknologi IKKE kan bruges til og ikke mindst, at one size does not fit all.

Tal om de gode erfaringer, I gør. Planlæg et vidensdelingsmøde en gang om ugen — dermed gøres det legalt at tale om teknologien!

Ulla Gars Jensen, lektor, Københavns Professionshøjskole

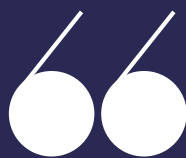
Berits case viser også, at der er brug for forskelligartede teknologier afhængigt af borgeren, og den opgave teknologien skal løse. Sidst, men ikke mindst viser casen, at hands-on brug af en konkret teknologi i særlig grad løfter deltagerne. I Berits tilfælde var det teknologi til produktion af en podcast. Derudover har vi været rundt om teknologi i mange former — herunder videomøder (mono-sektorielle, tværsektorielle), træning via skærm, produktion af podcasts og video, diverse platforme og Apps (MitSygehus, Min Læge, Sundhed.dk, etc.), webbrowsers og wearables.

Hør Berit Knolds podcast

www.kost.dk

Podcast om diabeteskost

Berit Knolds podcast er udgivet i samarbejde med Kost- og Ernæringsforbundet

Det er vigtigt at følge op på undervisningen, så borgeren fastholdes i de nye vaner.

Berit Knold, Klinisk diætist, Faaborg-Midtfyn Kommune

Andre cases

Uddannelseskonceptet indebærer, at *deltagerne* selv udvælger en case, som beskriver, hvordan de vil **bruge teknologi i egen praksis**. Dette aftales med nærmeste leder og formaliseres i en kontrakt kaldet Læringsmål.

Her er flere eksempler på cases fra pilotkurserne

- En praksislæge deltog med en case omkring opfølgning med videokonference mellem plejecenter og almen praksis ved udskrivelse af borger efter indlæggelse på sygehus. Dette udmøntes som pilottest i samarbejde med en kommune i efteråret 2020. Formålet er, at det giver mulighed for bedre opfølgning i en travl hverdag samtidig med, at der kan foretages en triagering i, hvem der har mest brug for et fysisk opfølgende sygebesøg efter en indlæggelse.
- To kliniske diætister udviklede et webinar til borgere med livsstil som tema.
- Flere kursusdeltagere gjorde brug af video og havde på kurset udviklet en guide til at indkalde og kommunikere med borgere ved videomøder. Det viste sig særdeles anvendeligt under corona-nedlukningen, hvor der ikke var andre alternativer.

Det fik de med fra kurset

Hvad de fleste tog med fra kurset var: trin-for-trin procedurer til, hvordan man kan indkalde til videomøder med tværspektoriel deltagelse. Erkendelsen af, at nogle systemer har begrænsninger for, hvem man kan invitere med til videomøder kombineret med regler for datasikkerhed kan indsnævre feltet af brugbare videosystemer. Her er det godt at kende til GDPR-reglerne og især hvordan, man tolker dem på sit arbejdssted.

Hvad har vi lært?

Teknologiforståelse må ikke være forbeholdt nogle få. Teknologiforståelse skal gøres til **allemandseje**. Sådan afmonteres overdreven respekt for teknologi.

Evalueringen af pilotkurserne viser stor tilfredshed og flere af deltagerne fortæller, at de er gået i gang med konkrete udviklingsprojekter i egen praksis.

Som det blev beskrevet i starten, er Bliv Digital Kompetent et trinvist kompetenceløft. Det består af 3 dage plus en 4. dag til frontløbere og ambassadører, hvor målet er at løfte og understøtte de basale digitale kompetencer hos medarbejdere i sundhedsvæsenet — men konceptet er ikke nødvendigvis begrænset til denne gruppe.

Det er let at komme i tanke om andre områder, hvor et tilsvarende løft også vil kunne gøre gavn. Fx på socialområdet, netop fordi konceptet er udviklet til at favne bredt og støtte den enkelte, når det gælder deltagernes niveau af teknologiforståelse. Vidste du, at teknologiforståelse afprøves i disse år som fag i folkeskolen fra 1. klasse?

Når vi i mål?

spørger Kim Koldby, chefkonsulent hos UCL og hjernen bag uddannelseskonceptet Bliv Digital Kompetent. Svaret er

nej, men målet er hele tiden at være tæt på.

I sidste ende, handler det slet og ret om at blive fortrolig med nogle enkle, digitale værktøjer og at overføre den sundhedspædagogiske kommunikation til en digital kontekst.

Linda Justi, projektleder

Syddansk Sundhedsinnovation

Forskerparken 10 G+H
5230 Odense M

Tlf. +45 7663 1312

sdsi@rsyd.dk

www.syddansksundhedsinnovation.dk